

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 10.

V Ljubljani 1. oktobra 1886.

Leto XVI.

Boj na Milvinskem mostu.

(312. leta po Kristu.)

Mogočna reka Tibera,
 Ti hči visokih Apenin,
 Deróča sred širnih dolin,
 Dežele stare: Lácija!
 Kaj tečeš tako žalostno?
 Kaj te teži takó hudó?

Oj dobro vem, kaj te teži,
 Poznám, poznám tvojo bolést:
 Saj tvoj sem stari znanec zvést,
 Saj znam zakáj tak túžna si. —
 Oj, teci, teci v dáljo tjá
 Napréj do sínjega morjá.

Makséncij, kruti rimski car,
 Zatíra starodávni Rim,
 In druge prebivalce ž njim
 Uničiti hée ta vladár.
 Rimljáni zgúbljajo pogum,
 Strašno trpí ves Lácijum.

Otèc njegov Maksimiján,
 On sam beží pred njim v Trevír,
 Da bi napravil zopet mír,
 Da bil bi zópet prost Rimlján.
 Tam biva cesar Konštantin,
 Konštáncija mogočni sin.

Da zmágal bi Makséncija,
 Veliko sklíče zdaj vojskó,
 Pridére ž njo v Italijo
 Do mésta skoraj Rimskega. —
 Makséncij pride tu naprot'
 In mu zastavi dalje pot.

Zdaj Kónštantin uvidi pláh,
 Da on vojakov menj imá;
 A vender ne zgubi srcá,
 Temveč nakrát pozabi stráh.
 Bogá kristjanov na pomoč
 Zaklíče on zaupajoč.

Velfko čudo se zgodí:
 Na nébu se pokaže križ;
 „V tem znamenji zmágo pridobiš“
 Na njem zapisano stóji,
 Kot solnce križ le - tá blestí,
 Kot ógenj mu napis plamtí.

Car in vojaki vsi okrog
 Prikazen gledajo strmeč,
 Pobožno k Bógu govoréč:
 „Pomagaj dobrotljívi Bog,
 Da zmágamo sovražnika
 Prevzétnega Makséncija.“

Pobožni car pa zapové
 Zastávo novo stvóriti,
 In v srédo nje naslíkati
 Dá križ in Jezusa imé.
 Vojak nariše na svoj ščit
 Nebeški križ in njega svit.

Iz lica síje vsem srénost;
 Zdaj Konštantín povólje dá.
 Planiti na sovražnika.
 Ženó ga na Milvinski most.
 Strašán unáme tam se boj,
 Raz čelo vroč jim teče znóji.

Čez most naprej pritískajo,
 Da ta pod težo se šíbí;
 Oróžje pa šumí, zvenčí,
 Strašno se meči blískajo.
 Pogánstvo pokopújejo,
 Krščánstvo povzdigujejo.
 Naénkrat zabobní, zavré! —
 Podére most se v Tíbero,
 Pogani v njej utonijo;
 Makséncij sam med njimi je.
 Kdor pa iz vode pride, meč
 Krščánski ga podré besneč.

Car Konštantín se zmagovít
 Podá naprej v mogočni Rím,
 Vojaci zvésti pa za njim
 Gredó Boga slavít, častít. —
 Kjer Júpiter poprej je stál,
 Zdaj sveti križ stoji svetál — —

Oj, šúmi, šúmi Tíbera,
 Pogánstva véliki ti grób,
 Ki dala si mu ti pokóp,
 Le téci dalje do morjá! —
 Premagano poganstvo je,
 Razšírja naj krščánstvo se!

J. B. Bogdan.

Vrnitev v domovino.

In zunaj na tujem niso ljudje tako prijazni in tako dobrega srca, kakor domá v domačem kraju . . . zatorej ostani domá pri meni, svojeji materi, domá je najboljše“ — tako je govorila mati Staničevka svojemu sinu Bojanu, ki jo je vedno prigovarjal, da bi ga pustila v tuje dežele, da si ogleda tuje šege tuja ljudstva ter tako ustreže svojeji želji po višjeji izobraženosti, katera se najbolj doseže s poznavanjem tujih ljudstev in tujih krajev.

Bojan je bil jedini sin svojih roditeljev, ki mu so skrbeli za najboljšo odgojo. Njegov oče, imovit trgovec, bil je zaradi svoje velike darežljivosti in izvanrednega poštenja obče spoštovan in priljubljen od vseh, ki so ga poznali. V denarnih zadevah pa je bil zelo strog in natančen, kakor malo kdo, ki se pečá s trgovino. Ker je bil on sam vedno pošten in točen plačnik, zahteval je tudi od drugih ljudi, da bi bili taki. Nek dogodek iz Bojanovih otročjih let utisnil se je tako globoko v njegovo dušo, da je bil v svojih poznejših letih proti vsakemu dober, mehek in prizanesljiv. — Trgovec Stanič je imel pri svojej obširnej trgovini knjigovodnika, ki je bil vže dokaj let pri hiši, ter

si je vsled tega prisojeval nekake posebne pravice. Nekega dne sedi mali Bojan v hiši pri očetu, ko stopi knjigovodnik s temnim in čmernim licem v sobo ter pripoveduje očetu, da je trgovec Gašparič, s katerim je bil Stanič v kupčijskej zvezi, ustavil svoja plačila. Pri tem neugodnem poročilu je začel z ostrimi in strupenimi besedami bičati trgovsko nepoštenost sploh, kar se pa njegovemu gospodarja Staniču nikakor ni dopalo. Zatorej je dejal Stanič: „Res je, da je človeku težko izgubiti 4000 gld., ali zaradi te izgube napadati trgovsko poštenje sploh, to ni lepo od vas. Predno se poštenost kakega človeka napade, treba je dobro poznati vse njegove razmere, ker se prav lahko dogodi, da je kaka neizogibna nesreča kriva njegove žalostne usode.“ To reksi, prime z nenavadno mirnostjo Bojana za roko, da se gresta malo izprehajata. Komaj sta bila nekoliko korakov od doma, pripelje se mimo njiju v prelepej kočiji mož, ki je bil daleč na okoli znan zaradi svojega velikega premoženja. Neka neozdravljiva bolezen razjedala je vže več let telo tega človeka in sedel je v kočiji kot prava podoba največje béde. Stanič je dejal sinu: „Glej, sin moj dragi, kaj pomaga obilo bogastvo temu človeku! Za vse svoje denarje ne more si kupiti zdravja, a zdravje je več vredno nego vse bogastvo tega svetá.“

Na glavnem trgu je stala tolpa ljudi, ki so si pripovedovali, da je nek človek, ki je bil do sih dob pri ljudeh v največjem spoštovanji, ravnokar obsojen na več let težke ječe zaradi sleparstva in krive prisege. „Vidiš, grebce; nesli so jedinega sina nekega hišnega gospodarja na pokopališče. „Bojan,“ reče oče „prosi ljubega Bogá, da nam čuva naše zdravje, čast in našo družino, a mi si prizadevajmo, da pripomoremo tudi sami k temu, kolikor največ moremo.“

Bojan dragi!“ reče Stanič svojemu sinu, „temu človeku pač ni bilo nobene sile krivemu biti tolikega hudodelstva. Ljubi Bog naj nas čuva, da si vedno ohranimo mirno vest in poštenje.“

V bližnjej ulici srečata po-

Ko sta prišla domóv, pokliče Stanič knjigovodnika k sebi v sobo in mu reče: „Tukaj zraven naše hiše stanuje ubog mizar, kateremu so zarubili vse pohištvo in vse mizarsko orodje. Kakó naj zdaj siromak dela in s čim naj si kruha služi? Idite in vzemite iz moje blagajnice 200 goldinarjev nesite jih siromaku ter glejte, da si ž njimi kolikor največ pomore.“

Stanič, ta dobri in pošteni oče, umrl je, ko je Bojan zvršil dvanajsto leto svoje dôbe. Bojan ni imel nobenega veselja do trgovskega stanú, zato se je posvetil medicinskim naukom. Ko je zvršil vse nauke, ki jih zahteva zdraviloznanstvo, poprijela se ga je misel iti po daljnem svetu, in ta misel mu ni mogla iz glave.

In šel je. Zamán so bile vse materine prošnje, solzé in žalovanje. Šel je daleč, daleč — tjà nekam v južno Italijo. Videl je prelepe laške dežele v večno zelenej vzpomladi, a nad njimi razpeto lepo modro nebó, videl je

starodavni in večno čestiti Rim, videl tudi ljubeznjivo mesto Napolj. Tu je stopil na ladijo in se peljal preko morja v Španijo ter ondu počival pod prijetnimi kostanjevimi drevesi poslušajoč valove v sredozemsko morje se izliva-jočega veletoka Ebra. Potoval je tudi na Francosko in hodil po velikem mestu Parizu. In zdaj se je povrnil domov. Videl je tuje dežele in tuja ljudstva, ali noben kraj na vsem svetu se mu ni tako dopadel, kakor njegova ljuba domovina.

In zdaj pohiti k materi. Ali mati leži bolna, zelo bolna. Skrb, britkost in žalost po sinu, ki je ni hotel slušati, izpodkopal so jej zdravje in jo položili v posteljo.

K postelji pade na kolena sin Bojan ter prosi mater odpuščenja. Obljube jej, sveto obljube, da je noče nikoli več zapustiti, dokler koli bode živela.

In mati Staničevka začne lažje sôpsti, čelo se jej razvedri in pri skrbnej postrežbi svojega sina Bojana si kmalu opomore toliko, da zapusti posteljo in se še dolgo potem raduje življenja pri svojem dobrem in skrbnem sinu.

(Iz nemščine preložil Iv. Tomšič.)

— x —

Tujec pod očetovo streho.

Ljudevit je bil vrl deček. Dobro je zvršil domačo ljudsko šolo, in prišel je čas, da mu je bilo treba iti v mestno šolo. Oče, ki so z veliko skrbjo vzrejevali petero otrok, so na prigovarjanje starega gospoda župnika radi privolili v to, da gre Ljudevit v mesto „študirat“.

Obilo lepih naukov je dobil deček na pot v šolo. Tudi mu so skrbna mati do vrha napolnili kovčeg z oblačili, perilom in drugo prtljago, kakeršne potrebuje vsak dijak, kadar gre iz doma med ptuje ljudi. — Praznično opravljen se je poslavljaj Ljudevit od znancev in sorodnikov, tudi k gospodu župniku je šel slovo jemati, vsaj je vedel, da so ga posebno ljubili zaradi njegovega lepega vedenja, da so ga radi imeli tudi zato, ker jim je vže dokaj časa stregel pri svetej maši. Zahvaliti se jim je pa hotel tudi za to, ker so ravno óni izprosil njegova roditelja, da sme zdaj v mesto, kder se bode vse kaj družega učil, nego v domačej ljudskejšoli. Pred odhodom se je še poslovil od domačega gospoda učitelja, ki mu je bil najboljši prijatelj vže od ónega dne, ko je začel v domačo šolo hoditi. Obljubil mu je tudi gospod učitelj, da mu bode pisal, kadar koli se bode kaj važnega dogodilo domá pri njegovih stariših. To je tembolj veselilo Ljudevita, ker njegov oče pisati ni znal. Naposled se je še poslovil od ljube matere in ljubih sestric in to poslovilo mu je bilo najtežavnejše, ker se jo ločiti moral od ónih, katere je najbolj ljubil.

Slednjič rekó oče: „Voz vže dolgo čaka; treba bode nama odriniti, da opraviva potrebne stvari do mraka; tudi pot je slaba, posebno po noči bi jo čutil, ako bi se predolgo zamudil v mestu.“ S solznimi očmi sede Ljudevit na voz. Še jedenkrat pogleda okolo sebe, pozdravi v duhu domačo hišo, vse holmce in stezice, kjer se je kot otrok tolikokrat radoval, in šlo je potem v naglem diru proti mestu.

Lep in prijeten je bil dan, ko sta se oče in Ljudevit odpeljala od doma. To je bilo obema prav ugodno.

V mesto dospевši poiskala sta z očetom primerno stanovanje blizu šole, odložila ondu skrinjo in se potem podala v šolsko poslopje, kjer so gospod šolski ravnatelj zapisali Ljudevita v prvo latinsko šolo.

V mestu so mu seveda močno dopadale velike hiše, lepe cerkve, lične prodajalnice in kar je še takih lepih stvari v mestu; ali pri vsem tem bi bil ostal raje doma pri svojih ljubih roditeljih. Nič kaj mu ni dišalo kosilo v gostilnici, kamor so ga bili oče opóludne peljali, da-si je imel pred seboj jedila, kakeršnih domá niti o božiči niti o velikej noči pokusil ni. Jedino to, da je tako daleč od doma, da ga bodo v kratkem tudi oče zapustili, jedino to mu je vrelo po glavi ter mu jemalo slast do jedi. — Popóludne so peljali oče sina v njegovo novo stanovanje in poslovivši se od njega, otišli so domóv.

Sam je ostal Ljudevit. Nekaj tednov je bil v duhu vedno le domá; slednjič se je privadil novemu stanu ter se tolažil s tem, da mu napóči s koncem šolskega leta čas odrešenja, pa tudi čas novega veselja.

Prvo poluletje je minulo in Ljudevit ga je zvršil z izvrstnim spričevalom. Stara potovka Neža je prinesla dečku od doma sporočilo, da naj ostane zaradi neugodnega mrzlega vremena v mestu, a spričevalo naj pošlje domóv, ker ga želé tudi gospod župnik in gospod učitelj videti.

Ker je Ljudevit v zvršetku prvega poluletja videl dobre uspehe svojega truda, poprijel se je tudi v drugem poluletji z velikim veseljem učenja.

Napóčili so lepi vzpomladanski dnevi, in Ljudevit je doživel poleg prijetnih ur v šoli tudi marsikaj prijetnega v naravi. Prišedši nekega dne iz šole domóv potrka nekdo na vrata in v sobo stopi pismonoša, ki oddá Ljudevitu pismo, glaseče se na njegovo imé. Kaj neki mora to biti, misli si deček, čudeč se, ker še nikoli v svojem v življenji ni dobil nobenega pisma. Odprega in bere:

„Ljubi moj Ljudevit!

„Tvoje izvrstno spričevalo je napravilo tvojim starišem in meni „dokaj veselja. Pokazal si, da hočeš roditeljema težavni trud, ki ga „imata s teboj vsaj deloma poplačati s tem, da se hočeš pridno učiti. „Daš Bog, da bi tudi v prihodnje ostal tako priden in poslušen, kakor „si bil do sih dob. —

„Pred nedavnim časom so dobili tvoji stariši tujega v hišo. Postreči „mu je bilo treba, kakor je to sploh navada. Pa kakor se kaže, ne bode „šel tako hitro od hiše; mehka postelja, ki jo ima v hiši in pa dobra „postrežba mu jako ugaja. Če mu ni kaj po volji, zeló je hud, da-si „nič ne plača. Ker bode itak kmalu konec šolskega leta, bodeš pa sam „domá še kaj več videl in slišal o njem.

„Želeč ti pri učenji najboljšega uspeha, pozdravlja te tvoj stari „prijatelj

Blaž Žitko,
učitelj.“

Držeč list v roci sam ni vedel, ali bdí, ali se mu sanja. „Tujec v hiši! Kdo neki more to biti?“ — Takój sede in piše gospodu učitelju, da bi mu kaj več poročal o neznanem tujci, ki prebiva pod streho njegovega očeta.

Dolgo je čakal odgovora, a ni ga bilo. Misel pa, da je prišel tujec pod očetovo streho, in poleg tega še tako siten, da se ga niti iznebiti ni mogoče,

ta misel mu ni dala pokoja. „Mogoče, da je kak ogleduh, ali celó ropar,“ misli si. „Da bi imel jaz moči,“ govoril je sam v sebi, „takój grem domóv ter ga s silo požnem iz hiše.“ — Da-si je želel takó storiti, pomagati si vender ni mogel, ker ni imel moči, da bi s silo pognal iz hiše tujega možá, niti ni imel dovoljenja priti domóv, da vidi, kdo je ta človek.

Šolsko leto je bilo končano. Za Ljudevita, ki je dobro zvršil prvo šolo, napočila je zlata dóba vélikih počitnic. — Pismo je dobil, da naj pride takój po sklepu šolskega leta domóv. Zeló je to veselilo Ljudevita. Ali oni tujec v očetovej hiši mu je bil vedno pred očmi, ker od onega dné, ko je šel iz doma, ni vedel o njem ničesar drugega, nego samó to, kar mu je pisal gospod učitelj.

To pot niso prišli oče ponj v mesto. Sam je korakal proti dómu. Vže je videl v daljavi zvonik domače farne cerkve. Težko mu je bilo pri srci. „Tujec, ki je vže toliko časa v hiši mojih starišev, ta bode tudi meni grenil zlati čas počitnic“, misli si Ljudevit. Takó zamišljen je prišel do domače hiše. Sestrice, ki so ga vže težko pričakovale, prihitele so mu naproti ter ga za roki držeč, peljale v hišo. Mati so ga pozdravili na vežnem pragu ter ga peljali k očetu, ki so sedeli v hiši za mizo. Vže je hotel vprašati po ónem tujci, o katerem mu je pisal gospod učitelj, kar zasliši jok komaj tri mesece starega bratca Ivana, katerega pri njegovem odhodu v mesto še ni bilo na svetu, katerega on še nikoli videl ni. — Čudni tujec, o katerem mu je pisal gospod učitelj, ni bil nihče drug nego Ivanek, ki je v zibelki zajokal. Vesel ga je bil Ljudevit, vsaj se zna, da mu ta tujec ni grenil zlatih in veselih ur nego delal mu je mnogo veselja in zabave vse počitnice. *H. Podkrajšek.*

— * —

O neumnej kmetici.

(Narodna pripovedka.)

Nek kmet je bil povabljen v svate in je hotel tudi družico sè seboj vzeti. Ker pa ta ni imela primerne obleke za ženitovanje, zavije se v konjsko plahto. Prišedša v svate, ni hotela žena mej druge povabljene goste sestí, kajti bilo jo je sram. Izvolila si je prostor za vratmi. Njen mož je vedno hodeval k njej, rekoč: „Vidiš, bi ti prela in delala, kakor druge, bi tudi ti lahko plesala in pri mizi poleg družih sedela.“ Žena se ujezi; gre domóv, vzame vreteno, gre na pód in začne prestí. Pade jej pa po neprevidnosti vreteno na tla, a ni se jej zljubilo pobrati ga, upije torej kravi, ki je lačna spodaj v hlevu mukala, da naj pobere vreteno, in jej zapretí, ako ga ne pobere hitro, da gre po sekíro in jo ubije. Ker ga pa krava ni hotela pobrati, vzame neumna kmetica sekíro in gre v hlev ter ubije jedino kravo. V tem pride mož z ženitovanja. Hitro mu pové žena, kaj je storila s kravo, ker jo ni hotela slušati. „Nikoli še nisi pravo storila in nikoli ne bodeš,“ kriči mož nad njo. „A bodi si, kakor je, bodemo pa k zelji pritikalí.“

Drugo jutro gre mož na lov. Da bi njegovo željo izpolnila, gre ženica na polje in prešteje zeljnate glave; potem razseče kravo na toliko kosov in gre „pritikat“.

Mož na večer z lova prišedši, začuden vpraša ženo, kaj da je na polji takó rudeče videti. „I nù, saj si dejal, da bomo k zelji pritikal; storila sem, kakor si rekel. „Mož je videl, da ženi malo manjka, ni rekel jej ničesar. Bal se je, da bi ga še ob ostalo imetje ne pripravila. Skrije tedaj denarje v velik lonce in ga postavi na peč. Predno otide zopet na lov, reče ženi: „Jaz grem, ali pametna bodi in ne poglej v lonce na peči, kajti v njem je „kukuk“.

Kmalu po njegovem odhodu pride lončar s krošnjo loncev na hrbtu, in jej ponudi svojo robo. A ona pravi, da nima denarja, da pa je na peči nek „kukuk“, če bi jej hotel kaj zanj dati; ona da se boji vanj pogledati. Krošnjar stopi k peči in pogleda v lonce, a žena je vsa prestrašena gledala od daleč, ker se je bala „kukuka“. „Vso krošnjo vam dam zanj,“ reče jej lončar. Žena vesela dovoli v to.

Kadar lončar otide, prevrta žena vse lonce in jih obesi na vrv, katero napné po vsej sobi.

Na večer domóv prišedšemu možu, pripoveduje, kako da je dobro spečala óni „kukuk“ in kak lišp da je napravila v hiši. „Oj ti nesrečna žena,“ reče prestrašeni kmet, „ti si me pripravila ob kravo in vse imetje. Čakaj, zdaj bodeš pa z menoj hodila po svetu, pa te bodo še leska (tuja) vrata tepla po hrbti.“ — Predno se podasta na pot, sname neumna žena vrata z hleva in je obesi sebi na hrbet.

V gozdu ju je noč dohitela. Da bi se odpočila, splezata na visoko hojo. Okolo pólnoči pride skozi gozd tólpa roparjev. Ustavijo se ravno pod óno hojo, na katerej sta mož in žena od strahú koprnela. Roparji postavijo ukradeno mizo pod hojo, prižgó si luč ter preštevajo nakradene novce.

„Vrata me tiščé,“ pravi kmetica na hoji svojemu možu. „Potrpi malo, bodem jaz poprijel.“ Ali predno se to zgodi, spusti žena vrata, da padejo ravno mej roparsko druhal. Ko so vrata z veje na vejo padale, zaupije jeden roparjev: „Bežimo, zdaj prihaja kazen iz nebes nad nas hudobneže!“ In vsi zbežé, pustivši novce in vse pod hojo.

Ko so se roparji razkropili, zlezeta óna dva z hoje in jameta novce preštevati. V tem je pa žena glasno prepevala.

„Oj mamica, kako znate lepo prepevati,“ pravi jeden roparjev, ki se je bil povrnul, ker mu je bilo žal toliko denarja, „bi li hoteli tudi mene takó naučiti?“ — „Zakaj ne?“ pravi ona, „le semkaj idite, da vam namažem jezik z nekim mazilom in peti bodete znali takó, kakor jaz. Tolovaj se približa ženi. A ta vzame škarjice in mu odreže jezik. Na to zbeži ropar ter kriči kakor divjak. Ostali njegovi tovariši, ki so bili v obližji skriti, ustrašijo se še bolj in zbežé ter se niso več vrnili. A mož reče ženi: „Vidiš, to je zopet naš „kukuk“. Spravila sta lepo vsoto denarja in se vrnila domóv.

J. P. Planinski.

Orientalaska ponižnost.

 Ako hoče indijski knez komu posebno spoštovanje izkazati, podari mu dvoje brezpetnikov, na čegar podplatih je všito njegovo imé. S tem pokaže, da je pripravljen, dati se prejemniku — pod nogo. —

J. M.

Jesenska noč.

Solnce se je skrilo za sinje gore. Jesenski mrak se je vlegel na zemljo. Raz zvezdnato nebo se smeje polna luna. Krasán večer je. Srce ti je nemirno; vleče te nekaj iz ozke sobe tjá v jesensko naravo. Proti gozdu korakaš. Od gozda sem ti veje nasproti vonjava zadnjih cvetic. Rôsa se blesti v luninem svitu. Slavec poje svojo večerno pesen. Lahna sapa veje preko raváni. Skrivnostno šumenje se sliši kakor bi nočni duhovi zborovali. V gozdu si. List za listom pada raz drevje. Nekako težko se loči list od matere veje, a mora se; sapa mu ne da prej mirú. In kadar pade list na zemljo, videti je kakor bi poljubil svojega brata in ga prosil, bi li se mu smel pridružiti. Brat mu dovoli in list leže poleg njega k večnemu počitku.

Nehoté misliš: Tudi jaz bodem legel kakor uveli list k večnemu počitku. Tudi moj grob bo nekdanj pozabljen in poteptan kakor uveli list, po katerem zdaj hodim. Lunini žarki lijó skozi drevje na grmovje in grmovje je videti kakor nočne pošasti. Glej tjá! videti je, kakor bi se ti nočna pošast bližala. Sapa zapiše, grmovje se zmajé in videti je, kakor bi po tebi vže pošast roki stezala. Sova plaho leta od drevesa do drevesa. Vznemirjen si. In da-si nisi plah, vender te grôza obide. Nehoté si misliš: Človeku ni dobro samemu biti! Brzih korakov ostaviš gozd. Še ozreti si ne upaš. Ker ti pod nogami in po drevji listje šumi, misliš, da pošasti vršé za teboj.

Vže te pozdravlja očetova hiša. Ti pospešiš korake. Domá si. Večerja je vže pripravljena. Sedeš za mizo z družino. Po večerji greš spat; ali utisi v gozdu ti ne dadé miru, da bi zaspal hitro.

Ksaverij.

Velikodušnost sv. očeta Pija IX.

Pokojni sv. oče Pij IX. so se necega dné sprehajali brez spremstva po vatikanskih sobanah. V velikej dvorani, ki je bila olepšana s prekrasnimi slikami, ugledajo mladeniča, ki je s tihim občudovanjem stal pred podobo, naslikano po mojsterskej roki Rafaelovi. Vže so hoteli iti mimo, da bi ne motili občudovalca v njegovej zamaknjenosti, kar se ta ozrè in spoznavši sv. očeta globoko prikloni. Spoznali so takój, da imajo mladega umetelnika pred seboj in prijazno ga ogovoré: „Ali ste slikar?“ — „Dà, sv. oče — postal bi rad slikar in zato sem prišel v Rim.“ — „Izvestno ste učeneec slikarske akademije?“ — „Žal, da né!“ — „Ali imate posebnega učitelja?“ — „Tudi tega ne, ker sem preubog. Sam se moram učiti in Rafaela sem si izbral mojstra.“ — „Moj sin, bolje bi bilo, da greste v akademijo; ako vam je po godu, prevzamem jaz plačilo!“ — „O sv. oče, kako se . . .“ — „Tiho, ne zahvaljajte se!“ — A Vaša Svetost ne vé, da . . .“ — „Kaj? Govoríte!“ — „Jaz sem protestant!“ — „Smijoč se rekó mu sv. oče: „Bodite mirni; akademija nič ne vpraša po tem!“ — Od tega časa učil se je Jurij Johnston ob troških velikodušnega sv. očeta Pija IX. in storil se je te blagodušnosti vrednega, ker je delal s svojo pridnostjo vso čast svojemu plemenitemu dobrotniku! —

J. M.

Po jabolka.

adar gremo jáblan trest,
 Tákrat gré nas precej šest,
 Dva na jáblan, spodaj štirje,
 To je rádot to nemír je!
 Hej, le tresi dobro, Blaž,
 Ti najbolje tresti znaš;
 Tresi tudi ti, Andrej,

Dobro tresti znaš vselej;
 Toda skrbno pazi to mi,
 Da se veja ne ulomi! —
 Oh, kakó li često preje
 Zrli gori smo na veje
 In kakó smo šteli dni,
 Ko nam prvi sad zori!
 Dosti dá jih jáblan stara:

Skoro polna je košara!
 Kar pa ni še palo z vej,
 To potrgaj ti, Andrej;
 In ker Blaž se ravno stezaš,
 Nù, potrgaj, kar dosezaš!
 Je-li oče, je-li mati,
 Dobro bode jih zobáti,
 Ko takó so dóbra jed,
 Bóljša jed celó ko med!
 Hej, kakó jih trga Blaž,
 Lena, dosti jih imaš,
 Lena, bodi jih veséla,
 Ker takó so lépo zréla!
 Ti in mi, vsi dobro vemo,
 Da le zréla jesti smemo,
 Če bi pa nezréla jéli,
 Bi nemara obolíli;
 In kedó bolan je rad?
 Zdravje, to je naš zaklad!

A. Funtek.

Pisma mlademu prijatelju.

X.

Dragi Bogdan!

Ravno tisti čas, ko se je jela slovenščina dobro likati in razvijati, uemala se je splošna želja po novem ali vsaj popravljenem črkopisu slovenskem, ki bi zadoščeval vsem potrebam lepo razvitega slovenskega jezika. Rabila je pisateljem do tedaj še „bohoričica“, katero je ustvaril vže protestantski pisatelj Adam Bohorič, a bila je po nekoliko nedostatna za razne jezikovne glasove, po nekoliko pa zavoljo podvojenosti soglasnikov. Vže Boštjanu Krelju, ki je pisal najlepšo slovenščino mej protestantskimi pisatelji, ni zadoščevala „bohoričica“ in je želel, kà bi se poprijeli dovršene „cirilice“. V. Popovič (1750) je čutil potrebo pomnožitve slovenskega črkopisa in M. Pohlin se je ukvarjal s popolnjenjem njegovim. Tudi Gučmanu (1777) se je zdela potreba boljega črkopisa in enakih mislij je bil J. Primec (1814). Fr. Bilec je snoval celó črkopis, ki bi ustrezal vsem evropskim narodom. Kopitar pa hvali v svojej slovnici dovršeno „cirilico“ in želi, ka bi se našel nov Ciril, ki bi sestavil Slovanom na zahodu latinsko-slovansko abecedo, češ: kolikor jednojnih glasov, toliko jednojnih znakov. Leta 1820. se je zbrala šestorica (Kopitar, Šlakar, Kalister, Ravnikar, Metelko in Dobrovský) jezikoslovcev na Dunaji, da se pogovoré o slovenskem in slovanskem črkopisji. A ta shod je ostal brez uspeha, ker se ni mogel zjediniti.

Kar nakrat se oglasi 1824. l. na Štírskem Peter Danjko, ki ni bil na črkopisnem shodu, z novo, nemški pisano slovnico slovensko (*Lehrbuch der windischen Sprache*) in z novim črkopisom vred. V slovnici mu rabijo

vže nove pismenke, ki so sestavljene nekaj iz latinice, nekaj iz cirilice; na novo pa si je izmislil črko š, ki ima nekako podobo osmice in po tej črki so imenovali „danjčico“ šaljivo tudi „krevljico“. Če tudi se je uvela slovnica njegova vže v šole, vendar ni imel sreče njegov črkopis in razven njega in male peščice njegovih pristašev ni pisal nihče v tem črkopisji.

Leta 1825. izda Fr. Metelko svojo slavno slovnico: „zgrado slovenskega jezika“, v katerej mu je rabil nov črkopis, sestavljen na podlagi latinskih in cirilskih črk in se imenuje po iznajditelji „metelčica“. Metelko ima 32 črk za razne slovenske glasove: 12 je novih, narejenih po cirilici in latinici, ostale pa so iz Bohoričeve latinice. Ta nov črkopis Metelkov je sprožil hudo „abecedno vojno“ na Slovenskem. Kmalu so se jeli oglašati razni nasprotnici novih pismenk. Ko so bile tiskane še le tri tiskane pôle Metelkove slovnice, vže poprosi A. Slomšek, bogoslovec II. leta in duhovnik, slovníčarja, da mu pošlje te tri pôle. Potem piše Metelku, da je slovnica izborna, a o novem črkopisu si še ne upa reči svoje sodbe in pošlje pôle Urbanu Jarniku. Ta spiše trikrat večjo oceno o prvih treh pôlah Metelkove slovnice, hvali v obče slovnico, a vpraša se o črkopisu: je-li dovršen v vseh obzirih?

Val. Stanič je pisal iz Gorice, da mu oblika novih črk, malo ne vseh, ni po godu.

Na to se oglasi, ko je bila prišla slovnica vže na svetlo, 1826. l., slavni učenjak in slovníčar čeho-slovanski Dobrovský, častita pisatelju na izvrstnej slovnici, presoja na drobno posamične jezikoslovne stvari, a o črkah pravi, da so nekatere celó barbarske in da morajo biti čitatelji slovenskih knjig vsi zbegani po „metelčici“ in „danjčici“.

Kopitar in Ravnikar nista izrekla nikjer svoje sodbe, ko je izšla Metelkova slovnica, ker sama nista bila popolnem zadovoljna z novim črkopisom in ker sta sama zakrivila kolikor toliko „metelčico“. Na tihem je tekel ta abecedni boj začetkoma do 1831. leta. Tega leta se oglasi prvič javno o „metelčici“ dr. Jakob Zupan (Horatius) v 20. številki v Celoveci izhajajočega nemškega lista „Carinthia“ v članku: „*Cyrrillisirung des windischen Dialectes*“ (*pociriljenje slovenskega narečja*). Šaljivo opisuje v tem spisu dva tujca, ki sta našla na poti v „metelčici“ pisano knjigo (Potočnikove pesni). Pravi, da se mora nov črkopis izobraziti — ako se vže hoče nov črkopis imeti — iz latinice, ki je znana vsem Evropejcem, ne pa iz malo ne mrtve cirilice.

V 25. številki odgovori Metelkovec Jož. Burgar (J. B.), da ima „metelčica“ mnogo priznalcev in se dadé črke olikati, kakor se je olikala tudi „latinica“ le polagoma. V 32. štef. piše zopet Zupan mnogo o črkah in se izreka za lepo latinico. V 39. štef. želi Burgar razjasnenja, hvali „metelčico“, češ, da ima mnogo pristašev (duhovnikov) in da se ne odvrnejo od nje.

V tem ko je nastal ta prepir v „Carinthiji“, izšel je drugi zvezek „*Kranjske čbelice*“, v katerej poprijema Fr. Preširen po svoje zavablji: „Nova pisarija“ pretirano književno in nravno čiščenje v prozi in poeziji (proti Ravnikarju, Metelku in drugovom).

Leta 1832. pride v déžel Murkova slovnica in slovar. V 10. štef. „Carinthije“ naznanja Slomšek (Lubomir) ti Murkovi deli, hvali slovnico in njeni uvod mu daje priliko, da udrihne zopet po „metelčici“. Murko je izdal svoje knjige v „bohoričici“ in sicer, pravi zato, ker je pisal za vse

Slovence, a ne samó za jeden del; 300 let je zadoščevala bohoričica in zakaj bi ne zdaj? Kaj nam koristi še takó umno sestavljen črkopis, ako nimamo knjig? Prepozna je poprava črkopisa zdaj, ko imamo vže obilo knjig v bohoričici pisanih; za sv. Cirila ali za Bohoriča je bila pač še mogoča. Vsak črkopis mora biti sestavljen na podlagi latinice in dokler se najboljši in večina pisateljev ni izrekla za nov črkopis, ne more se vzprejeti.

Hujše pa se je vnel boj zoper „metelčico“ v ožji domovini. „Kranjska čbelica“ je vže s tem pobila dejanski „metelčico“, da je bila tiskana v „bohoričici“. A tudi naravnost jo je začela poprijemati. V 3. zvezku (1832) priobči dr. Fran Preširen zabavljivi sonet*) „Čerkarsko pravdo“, v katerem deje, kà se prepirajo novo-črkarji za oslovo senco.

Istega leta naznani česki pesnik Fr. Ladislav Čelakovsky v „časopisu českega muzeja“ „Kranjsko čbelico“, hvali jo, vzlasti Preširnovpe pesni, prevede nekatere iz mej njih in mej temi tudi „Črkarsko pravdo“, katero tudi primerno razloži. Potegne se za Preširna, češ da imajo Slovenci vže dovolj slovničarstva in črkopisja, zdé se mu nove črke neprimerne in povdarja vzajemnost slovansko: ako vže hočejo novo abecedo, poprimejo naj se rajše latinice, kakor so storili Čehi in Poljaci.

M. Čop ponemči (brez podpisa) Čelakovskega sodbo v „Illyrisches Blatt“ (1833. l. šte. 6—8) z dostavki in popravki: končno pa reče, da je Čelakovskega misel tudi naša in da so pravila, po katerih je delal Metelko črke, še vrednejše graje nego li izvršitev po njem; v drugih obzirih pa obdrži slovnica svojo veljavo.

Koj v 10. šte. oglasé se Metelkovci (s tvrdko: —), mahnejo po „čbeličarjih“, zagovarjajo „metelčico“, češ, vsaka dobra stvar mora dobiti sčasoma priznanje.

Na to odgovori M. Čop v posebnej prilogi (šte. 13, 14, 15, 17) in se podpiše s črko „Č“ po Metelkovem črkopisu: „Slovenischer ABC-Krieg“ (slovenska abecedna vojna): malo ne vsak narod ima svojo abecedno vojno, ni čuda, da jo imamo tudi mi. Navaja več vže povedanih razlogov zoper „metelčico“, hvali Kopitarjevo in Metelkovo slovnico, graja pa obliko črk in načela, po katerih je narejena „metelčica“.

Tudi Metelkovci (s podpisom:*) odgovoré v posebnej prilogi (šte. 22), da Čopov spis ni nepristansk, navajajo vže stare razloge svoje in pravijo končno, kà bi bil Čop uljudnejši, ako bi bil dal vže sam kedaj na svetlo kako knjigo.

V šte. 23. v prilogi odgovarja Čop (Slov. ABC-Krieg Nr. 2), zavračuje Metelkovce in poprijemaje osornejše Kopitarja in Metelka. Sedaj pa vzdigne J. Kopitar (K.) svoj mogočni glas (šte. 27) v spisu: „Ein Wort über den Laibacher ABC-Streit“ (beseda o ljubljanskem abecednem prepiru). S čudovito učenostjo udriha psovaje po krasoslovnih velumih, Čelakovskem Preširnu in Čopu učenjaku. V prilogi (šte. 30) odgovarja Čop zadnjikrat (Sl. ABC-Krieg Nr. 3), „opere Kopitarja, opere Čelakovskega“, Preširen pa se opraviči sam, pridejavši Čopovemu spisu nekatere sonete (literarische Scherze), v katerih mahne britko po Kopitarji in mu drzno zabavlja. S tem je končana glasovita „abecedna vojna“, ki ima tudi svojo dobro stran, da se je uničila „metelčica“ in s tem preprečilo vsako razkosavanje Slovencev gledé črkopisja.

*) Sonet je pesen iz štirih kitic, katerih dve imati po štiri stihe in dve po tri.

Da-si so se borili tako junaško za staro „bohoričico“, vendar tudi ta ni preživela nove „metelčice“. Še pred „abecedno vojno“ in za nje so izražali želje česki učenjaci, da se Slovenci in Hrvatje združijo v pravopisu s Čehi in Poljaci. In to krasno željo je uresničil dr. Ljudevit Gaj, ki je uvel v hrvaščino ta črkopis, kateri pišemo danes. S Hrvaške pa se je preselil k nam brez vseh ovir in nasprotovanj in 1840. l. je tiskana prva slovenska knjiga (Pesni V. Vodnika, Linhartov „veseli dan“ in po Smoletu iz angleščine preložen „Varuh“) v „gajici“, kakor imenujemo današnji črkopis po L. Gaji. Tudi nekdanje slavne „Novice“ so jele pisati polagoma v „gajici“ (1843. 1844. 1845. l.) 1846. l. pa so se tiskale vže samó v „gajici“. — Kmalu je prodrla priročna „gajica“ pri malo ne vseh slovenskih pisateljih. Kopitar in Metelko sta bila se vé odločno zoper „gajico“ in Metelko, ki se ni ves čas abecedne borbe nikdar oglasil javno, oglasil se je — prvič in zadnjič. Leta 1847. je pisal Metelko v zasôbnem pismu vladiki Wolfu, poklanjaje mu svojo knjigo „Srcé“, da je „bohoričica“ nedostatna, a vendar bolja nego li „gajica“. Ko je pa prišel 1847. l. drugi letnik Slomškovih „Drobtinic“ vže ves v „gajici“ pisan, oznani dr. Janez Bleiweis, urednik „Novic“, veselo to novice, češ, pustimo vže jedenkrat to črkopisno popolnost in glejmo bolje na reč nego li na črko. Ko je 1848. l. napočila slovenskemu narodu nova dôba in je Metelko začel poučevati slovenščino na gimnaziji, sproži Bleiweis v „Novicah“ (list 20) misel, da pričakujemo od javnega učitelja, ka opusti svoj črkopis (metelčico). In tedaj se oglasi Metelko v „Novicah“ (list 28, 29) prvič in zadnjič javno gledé svoje „metelčice“, rekoč: „dokler boljšega pravopisa ne dobodemo, ostanem pri svojem; kadar pa pride bolji, vzprejmem ga z veseljem. „Potem izpregovori Bleiweis poslednjo (list 31, 32): „V rečéh slovenskiga pravopisa“, kjer pravi, ka je občinstvo zakonodajalni vladar, a ne posamičnik (Metelko).

A še jedenkrat požene se „metelčica“ v svojem umiranji. Leta 1848. v septembru potegne se stari Metelkovec J. Zalokar v prilogi k „*Lairbacher Zeitung*“ še jedenkrat za usodepolno „metelčico“, češ: zdaj je čas; proč z nedostatno bohoričico, proč s pokvarjeno „gajico“, vzprejmimo „metelčico“ in „cirilico“. V „Novicah“ (list 44) pa izpregovori P. Hicinger (Podlipski): „videti je, kakor da bi se g. Metelko s svojim črkopisom še vedno rad prikupil slovenskemu narodu; z novim Gajevim pravopisom je mala teža, kar se tiče uvedb, in z njim je na krat več Slovenjih narodov zedinjenih. Treba je, da Slovenci držé vkupe; in en pravopis, vže sploh vzprejet, bodi znamenje jedinosti.“ —

Jožef Poklukar (kanonik, † 1866. l.), je snoval vesoljni alfabet in je dal na svetlo (1861. l.) knjižico „*Allgemeines Slov. und Universal- oder Welt-alphabet*“, na katero pa se ni jemal ozir. — S tem je utihnil glas o popravljanji črkopisja na slovenskem literarnem polji do najnovejših časov, ko je pisal F. Haderlap v „Ljudskem glasu“ o nekakem novem pravopisu, ki pa je ostal nepoznan.

Tako sva dokončala pregledno „čistilno dôbo“ v slovenskej literaturi, v bodoče pa se hočeva pomeniti še nekoliko o zadnjej dôbi, katero nazivamo „noviško“. Do tedaj pa zdravstvuj!

Tvoj

P. B.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Zajec.

obro vem, da ste v šoli vže mnogo slišali od takih živali, ki je imenujemo glóдавce. Nu kakšne živali so to? — To so take živali, ki imajo v vsakej čeljusti po dva ostra, dleti podobna prednja zoba, s katerima glojejo svojo hrano, pa tudi še druge, po večkrat jako trde stvari. Kdo ne pozna lehkonožne veverice, ki nikdar ne miruje in se vedno pripravlja le na dir in skok? Kdo ne pozna veverici podobnega polha, ki je tako požrešen, da bi vedno le hrustal in trl? Bodí si žir ali želod, lešnjak ali kostanj, vse mu gre s slastjo v njegov nenasitljivi želodec. Kdo še ni slišal o prijaznem in miroljubnem svizeu ali marmotici, ki prebiva po najvišjih švicarskih in tirolskih Alpah in po Karpath? Kdo ne pozna sladkosnedih, razposajenih in zvutih mišk in zeló ostudnih in nadležnih podgan? Slišali ste tudi vže o grdem potepuhu hrčku (Hamster), ki je tam nekje na Nemškem domá pa se dóbi tudi na Poljskem in Ruskem, koder dela ta grda mrha toliko kvare, da bi mu prav nič ne škodovalo, ako bi mu nekoliko izprašili njegovo pisano sukno. Tudi o brkastem bobru in ponočnjaku ježu čitali ste vže marsikaj znamenitega, pa tudi smešnega in šaljivega. Glejte, vse te živali: veverica, polh, svizee ali marmotica, miš, podgana, hrček, bobor in jež glojejo svojo hrano in zato je imenujemo glóдавce. A pozabiti ne smemo zajca, ki je med našimi domačimi glóдавci največji in o katerem vam hočem nekoliko več povedati.

Zajec živi malo ne po vsej Evropi po polji in po gozdih ter ga loveci zaradi okusnega mesa in zaradi kože zeló preganjajo. Če se preveč zaplodí, naredi mnogo kvare, ker objeda poljske sadeže in mlada drevesca. Zajec je strahopeteč, da mu ga ni enacega med živali. Zato mu je dal Bog dolgi in urni zadnji nogi, da se hitro umakne vsakej nevarnosti, katero čutijo njegovi dolgi ušesi. Glavo ima okroglo in kratko; oči debele, katerih pa ne more pokriti, ker mu so trepalnice premajhene, zato pa spi zajec z odprtimi očmi. Okolo gobčeka ima brke. Nos mu je majhen in gibčen, gorenja ustnica razklana, rep kratek in zasuknjen. Pokrit je z mehko in gosto dlako, ki je zgoraj rujavo-sivkaste barve, po trebuhu pa bela. Hrani se ob sočnatej zelenjavi; posebno rad ima repo, zelje in deteljo. Po letu se rad skriva v žitu, jeseni po strniščih, po zimi se pa umakne v hosto, samó zvečer pride na polje. Po zimi ga večkrat zamete sneg, in ako sneg zmrzne, takrat je zajec velik siromak. Hud glad (lakotá) ga pritisne ter mora stradati, da se mu rebra poznajo. Takrat naredi dosti kvare po sadovnjakih, kder z veliko slastjo objeda mlada drevesca. Razven človeka, ki ga strelja zaradi dobrega in jako okusnega mesa, ima zajec tudi še drugih sovražnikov med živalmi. Ti njegovi najhujši sovražniki so: kuna, podlasica, lisica, pes, mačka, volk, osel, sova in še celó krokar. Ako uide vsem tolikim nevarnostim, učaka po 7 do 8 let in tehta po 4 do 6 kg. Iz zajčje dlake se delajo klobuki, a kožice se ustrojijo za pergamen.

Mladi zajčki se dáde privaditi človeka ter postanejo tako krotki, da jedó iz roke in se morejo tudi kaj lehkega naučiti.

Listje in cvetje.

Mati pri detetu.

Dete preljubo,
 Dete mladó,
 Skrbno te pázi
 Moje okó.
 Čujem pri tebi,
 Čujem vso noč
 Gledam v obrazek
 Nežno cvetóč.

Laske ti božam,
 Gledam v oči;
 Sladko zaspančaj
 Srček moj ti!
 Angelček váruh
 Čuval te bó,
 Kakor te čuva
 Moje okó.

I. T.

Nové knjige in listi.

V zalogi gosp. J. Giontini-ja v Ljubljani je zopet prišlo nekaj prav ličnih knjižic za našo slovensko mladino, pa tudi za bolj odrasle, na svitlo. Te knjižice, ki je z veseljem priporočamo v obilo naročevanje so:

* Močni baron Ravbar. Povest iz slovenske zgodovine. Sestavil D... V Ljubljani 1886. V 8°, 98 strani. Cena 24 kr.

* Darinka, mala Črnogorka ali učenke v petih delih sveta. Spisala Elizabeta Berthet, prevèl Ant. Sušnik. (Francoska akademija odlikovala je to delo s ceno „Menthon“ 10.000 frankov.) V 8°, 75 strani. Cena 24 kr.

* Jaromil. Češka narodna pravljica. Poslovenil H. Podkrajšek. V 8°. 43 strani. Cena 20 kr.

* Car in tesar ali Saardamska ladjedelnica. Zgodovinska pripovedka. Poslovenil H. Podkrajšek. V 8°. 73 strani. Cena 20 kr.

* Erazem predjamski. Povest iz petnajstega stoletja. Četrtri natis. V 8°. 41 strani. Cena 16 kr.

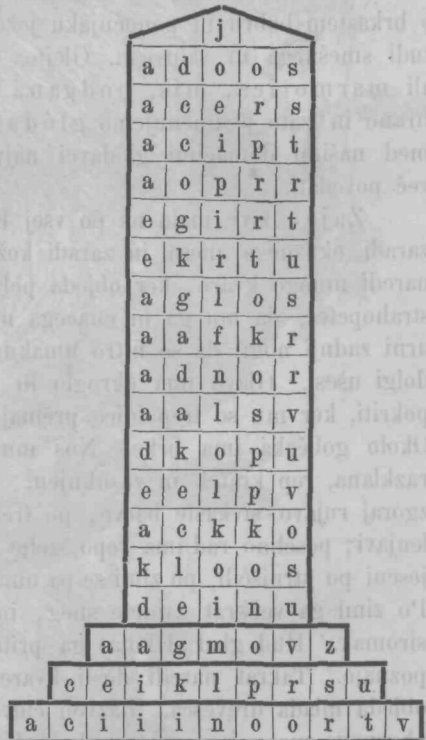
Vse te knjižice imajo prav lično barvano naslovno podobo na ovitku. Tiskane so v tiskarni Ig. pl. Kleinmayr-ja in Fed. Bamberg-ja v Ljubljani z lepimi in debelimi črkami. Mi želimo gosp. založniku najboljšega uspeha, da bi nas zopet kmalu razveselil z novimi, primernimi knjižicami.

* Hči Marijina. Ročna knjižica udom družbe Marijinih otrok v porabo sestavil Simon Zupan, katehet v Loki. Z dovoljenjem preč knezoškofijstva. Založila Marijina družba v Loki. V Ljubljani. Tisk Milicev. 1886. 16°, 62 str. — Prav lepa in priročna knjižica za ude Marijine družbe. Dobiva se v „Katoliški bukvarni“ po 18 kr. trdo vezan iztis.

Obelisk

na grobu slavnega avstrijskega vojskovodje.

(Sestavil Ferdo Šarc.)

Zamenjaj črke v posameznih vrstah obeliska takó med seboj, da dobiš v vsakej vrsti po jedno besedo. Črke v srednjej naopičnej vrsti, ako je čitaš od zgoraj nizdolu, povedó imé slavnega avstrijskega vojskovodje.

V zadnjih treh vrstah pa zamenjaj črke takó, da dobiš njegov značaj, s katerim se odlikuje, in imena dveh bitk.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtece“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vsa leto 2 gl. 60 kr.; za pol leta 1 gl. 30 kr.
 Napis: Uredništvo „Vrtecevo,“ mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.